

بررسی درآمد کارگران تأمین اجتماعی در مقابل حساب های بازنشستگی خصوصی

حمزه عسگری رشتیانی

دانشجوی مقطع دکترای تخصصی حسابداری

مجله علمی تخصصی علوم انسانی اسلامی (سال دوم)

شماره ۲۱ / جلد ۱ / اسفند ۱۳۹۵ / ص ۲۳۹-۲۲۴

چکیده: امروزه در اغلب کشورهای جهان، صندوق های بازنشستگی نقشی مهم و رو به رشد در تأمین رفاه بازنشستگان و سالمندان بر عهده دارند. علاوه بر این، این صندوق ها به عنوان یکی از سرمایه گذاران نهادی، دارای نقشی پررنگ در تأمین مالی بخش های مختلف اقتصادی هستند. با مشارکت صندوق های بازنشستگی در تأمین مالی بلندمدت پروژه ها، امکان ایجاد رشد و ثبات اقتصادی در کشورها افزایش می یابد. هدف این مقاله بررسی درآمد کارگران تأمین اجتماعی در مقابل حساب های بازنشستگی خصوصی در دوره ۱۳۹۰-۱۳۹۳ می باشد. روش مورد استفاده به منظور محاسبه و بررسی تغییرات رفاه اجتماعی و محاسبه درآمد بازنشستگان تأمین اجتماعی و خصوصی، استفاده از شاخص رفاه اجتماعی اتکینسون بوده است. نتایج محاسبات شاخص مذکور با استفاده از داده های خام طرح آمارگیری هزینه-درآمد خانوار بازنشستگان نشان داد که شاخص نابرابری اتکینسون برای جوامع بازنشستگان تأمین اجتماعی و خصوصی کاهش یافته است. بطوریکه که با افزایش پارامتر نابرابری گریزی، مقدار شاخص نابرابری اتکینسون افزایش می یابد.

کلمات کلیدی: توزیع درآمد، شاخص اتکینسون، بازنشستگان خصوصی، کارگران تأمین اجتماعی

مقدمه

یکی از هدف های مهم در هر جامعه، برقراری عدالت اقتصادی است که بعد مهمی از آن را عدالت در زمینه توزیع درآمد تشکیل می دهد. توزیع درآمد به دلیل تاثیر انکار ناپذیر بر متغیر های اقتصادی و اجتماعی از اهمیت ویژه ای برخوردار است. بنابراین محاسبه و ارزیابی آن می تواند کمک قابل توجهی به سیاستگزاری و برنامه ریزی در بخش رفاه اجتماعی جامعه نماید. از جمله اقشار جمعیتی جوامع که برابری توزیع درآمد آنها همواره در طول زمان می بایست مورد بررسی قرار گیرد مستمری بگیران صندوق های

بازنشستگی می باشد. چگونگی توزیع مستمری بر حسب مناطق جغرافیای و استانهای کشور تا حدود زیادی وضعیت توزیع در آمد را مشخص می کند هر چند پرداخت های مربوط به مستمری بگیران طبق نظام و ضوابط نسبتاً هماهنگ در کشور صورت می گیرد.

امروزه ضوابط و مقرراتی که در قوانین کار و تامین اجتماعی عنوان شده، حداقل امتیازاتی است که برای امرارمعاش و دوام زندگی کارگر در نظر گرفته شده است، بنابراین نباید تصور شود که حمایت از قشر کارگر و مولد باید در همان حد باقی بماند، بلکه باید سعی شود با مکانیزم های مختلف این امتیازات تقویت شود.

در مقاوله نامه های بین المللی نیز بر این امر تاکید شده که مقررات و ضوابط جهان شمول مربوط به حقوق و مزایای کارگران، در سطح حداقلی تعریف شده و این ضوابط کف حمایت هایی است که باید برای نیروهای مولد در نظر گرفته شود و هر کشور به فراخور توانمندی اقتصادی موظف است از این حد فراتر رود. ولی این حداقل ها باید در تمامی کشورها، چه ضعیف و چه قوی، رعایت شود. اگرچه در بسیاری از کشورها این حداقل ها نیز هنوز برقرار نشده، ولی سعی و تلاش برای بهبود وضعیت و نیل به حمایت های مکفی از کارگران ادامه دارد. آگاهی از تلاش های جهانی در زمینه سیستم های بازنشستگی، می تواند بستر ارزشمندی برای تشخیص مسائل و تنگناها و ارائه مناسب ترین شیوه های بومی برای حل آن ها محسوب شود.

مطالعه بر روی بررسی درآمد کارگران تأمین اجتماعی در مقابل حساب های بازنشستگی خصوصی، می تواند به کشورهایی که در حال اصلاح سیستم پژوهش های بازنشستگی خود بوده و قصد دارند برای تأمین درآمد بازنشستگی شهروندان خود، بازنشستگی خصوصی ایجاد نمایند یا آن را توسعه بخشند، کمک نماید. سازمان بازنشستگی کشوری، به دلیل نقش بسزایی که در صنعت بازنشستگی کشور ایفا می کند و در راستای اهداف راهبردی و تحقیقاتی خود اقدام به ترجمه متن طبقه بندی طرح های بازنشستگی نموده است. اگرچه این طبقه بندی موفق نشده است مرز مشخصی را بین سیستم های بازنشستگی عمومی و خصوصی ایجاد نماید، اما آشنایی با واژه های تخصصی و طبقه بندی های استاندارد که در سطح جهانی مورد استفاده قرار می گیرد می تواند در جهت توسعه و پیشرفت علمی و عملی امر بازنشستگی مطابق با دانش روز دنیا بکار گرفته شود.

هدف این پژوهش بررسی درآمد کارگران تأمین اجتماعی در مقابل حساب های بازنشستگی خصوصی می باشد، امید است نتایج حاصل از گزارشات در تصمیم سازی و تصمیم گیری های مفید و کارآمد در جهت سیاست گذاری و برنامه ریزی های خرد و کلان برای بخش های بیمه ای و اقتصادی سازمان تامین اجتماعی موثر واقع گردد.

طرح های بازنشستگی^۱

طبق قوانین بخش مستمری سازمان تامین اجتماعی، حقوق بازنشستگی بیمه شدگان براساس متوسط دستمزد در دو سال آخر و در مواردی که نرخ رشد دستمزد اعلام شده در دو سال آخر اشتغال قابل ملاحظه باشد، ملاک محاسبه حقوق مستمری، ۵ سال آخر اشتغال می باشد لذا عدم اعلام دستمزد واقعی از سوی برخی بیمه شدگان به سازمان از طریق کارفرما جهت کسر حق بیمه کمتر از آن، همواره یکی از موضوعات قابل بحث در بخش بیمه ای سازمان بوده است.

¹ pension plans

از طرح های (برنامه) بازنشستگی، یک قرارداد لازم الاجرا از لحاظ حقوقی است که یا هدف صریح آن بازنشستگی است یا به دلیل برقراری شرایط مالیاتی یا مواد قرارداد مزایای آن تا زمانی که ذی نفع به یک سن معین و قانونی بازنشستگی نرسیده است، قابل پرداخت نیست و اگر پرداخت گردد، مشمول جریمه قابل ملاحظه ای می شود. این قرارداد می تواند بخشی از یک قرارداد شغلی بزرگتر باشد، می تواند در قوانین طرح بیان گردد یا توسط قانون الزام گردد.

عناصر برنامه بازنشستگی می توانند از طریق قانون اجباری شوند و یا به صورت پیش نیاز رفتارهای مالیاتی خاص تنظیم شوند، همان گونه که در مورد بسیاری از پس اندازهای واجد امتیازات مالیاتی^۲ یا برنامه های بازنشستگی که برای اعضای برنامه و ذی نفعان درآمد بازنشستگی ایجاد می نمایند، صدق می کند. علاوه برداشتن هدف صریح بازنشستگی، طرح های بازنشستگی ممکن است مزایای دیگری از جمله از کارافتادگی، بیماری و مزایای بازماندگان ارائه نمایند:

۱. طرح های بازنشستگی عمومی^۳:

طرح های بازنشستگی تأمین اجتماعی یا طرح های مشابه قانونی که توسط حکومت اداره می شوند. طرح های بازنشستگی عمومی، به طور سنتی از طریق مسئولیت جزئی در قبال تأمین OECD تأمین مالی می شوند، اما برخی کشورهای PAYG وجوه بازنشستگی عمومی دارند یا این برنامه ها را به بخش خصوصی واگذار کرده اند.

۲. طرح های بازنشستگی خصوصی^۴:

طرح های بازنشستگی که توسط نهادهایی به جز حکومت مرکزی اداره می شوند. طرح های بازنشستگی خصوصی می توانند مستقیماً توسط یک کارفرمای بخش خصوصی به عنوان حامی طرح^۵ اداره شوند یا توسط یک صندوق بازنشستگی خصوصی^۶ یا یک تأمین کننده بخش خصوصی^۷ طرح های بازنشستگی خصوصی می توانند مکمل یا جایگزین طرح های بازنشستگی عمومی شوند. در برخی کشورها، این طرح ها می توانند شامل برنامه هایی برای کارکنان بخش عمومی نیز باشند.

منبع جمع آوری دارایی ها که یک ماهیت حقوقی مستقل تشکیل می دهد و از محل مشارکت های یک طرح بازنشستگی به دست می آید و هدف انحصاری آن تأمین مالی مزایای طرح بازنشستگی می باشد. اعضای طرح / صندوق، حق قانونی یا حق منفعت یا ادعاهای قراردادی در مورد دارایی های صندوق بازنشستگی دارند. صندوق های بازنشستگی می توانند به صورت یک مؤسسه مستقل تک منظوره^۸ با شخصیت حقوقی (مانند یک شرکت امانی، نهاد شرکتی یا بنگاه) یا به شکل صندوقی که قانوناً مجزا شده،

² Tax qualified savings

³ Public pension plans

⁴ Private pension plans

⁵ Plan Sponser

⁶ Private Pension Fund

⁷ Private Sector Provider

⁸ Special purpose entity

شخصیت حقوقی ندارد و توسط یک تأمین کننده اختصاصی اداره می شود (شرکت مدیریت وجوه بازنشستگی^۹) یا دیگر نهاد های مالی از طرف اعضای صندوق یا طرح باشد:

حساب های بازنشستگی خصوصی در مقابل عمومی^{۱۰}

۱. حساب های بازنشستگی عمومی: یک صندوق بازنشستگی که تحت قانون بخش دولتی کنترل می شود.

۲. حساب های بازنشستگی خصوصی: یک صندوق بازنشستگی که تحت قانون بخش خصوصی کنترل می - شود.

وضعیت بازنشستگی در ایران

بازنشستگی به عنوان پدیده اجتماعی، واقعیت مهمی است که لاجرم در زندگی شغلی نیروی انسانی رخ می دهد که ممکن است به علل مختلف زودرس نیز حادث شود. این پدیده دارای ابعاد و تبعات مختلف فردی، اجتماعی و اقتصادی است که معمولاً با پدیده سالمندی نیز همراه است. بنابر برآوردهای سازمان ملل در دنیا بیش از ۶۰۰ میلیون سالمند زندگی می کنند که پیش بینی می شود این رقم در ۵۰ سال آینده به یک میلیارد و ۸۰۰ میلیون نفر برسد.

این در حالی است که انتظار می رود جمعیت ۶۰ سال و بالاتر کشورهای در حال توسعه از ۶ درصد در سال ۱۹۷۵ به ۱۲ درصد در سال ۲۰۲۵ افزایش یابد و مردان ۶۰ سال در این مناطق ۱۶ سال و زنان ۱۸ سال عمر طولانی تری داشته باشند. در کشور ما جمعیت سالمندان ۶۰ سال و بیشتر از سال ۱۳۴۵ تا سال ۱۳۷۵ دو برابر شده و به چهار میلیون نفر رسیده است و پیش بینی می شود تا سال ۲۰۲۵ میلادی جمعیت سالمند کشور به ۱۰ میلیون نفر برسد که این میزان ۸ تا ۱۰ درصد جمعیت کشور را شامل می شود.

مطالعه و تفحص در سیستم بازنشستگی کشور ایران، که در کنار برنامه های تأمین اجتماعی، صندوق های بازنشستگی خصوصی و پس اندازهای شخصی را در جهت تأمین رفاه افراد جامعه به کار گرفته است، می تواند اطلاعات و یافته های ارزشمندی به دست دهد. در حقوق ایران، تعیین دستمزد کارگران معمولاً پس از ماه ها بررسی در نشست های کارگروه تخصصی و با بررسی جوانب مختلف اثرگذار بر هزینه های کارگری و کارفرمایی تعیین می شود.

در حالی که تبصره دوم ماده ۴۱ قانون کار نیز بر تعیین هزینه های لازم برای تأمین حداقل های یک زندگی خانوار ۴ نفره کارگری تاکید دارد. همچنین اشتغال کارگران در کارگاه، بدون توجه به پرداخت حق بیمه از طرف کارفرما، موجب حق بیمه تأمین اجتماعی کارگران می باشد و نهاد تأمین اجتماعی را ملزم به ارائه تعهدات قانونی نسبت به کارگران می نماید. با وجود این دیدگاه شفاف و محکم قانونی، همواره یکی از دغدغه های نیروی کار در کشور ما، موضوع بیمه تأمین اجتماعی آنان می باشد.

⁹ Pension fund management company

¹⁰ Public vs. Private pension funds

در کشورهای درحال توسعه جدایی سالمندان از محل کار و بازنشسته شدن آنها از کار یکی از مسایل مهم سالمندی است. این درحالی است که از جمله موارد امتیازاتی که کشورهای پیشرفته برای سالمندان قایل هستند این است که این دوران را اغلب در سیر و سیاحت سپری می کنند و علاوه بر آن اغلب سالمندان در این جوامع علیرغم بازنشسته بودن در نظام علمی تحقیقاتی، برنامه ریزی و حتی اجرایی دارای نقش های اصولی و کارساز هستند، در حالیکه در کشور ما وضعیت بازنشستگان متفاوت از دنیای غرب است و براساس آمار و ارقام اکثریت قابل توجهی از آنها در زیر خط فقر قرار دارند و بر ای تأمین حداقل نیازها و احتیاجات خود در وضعیت نه چندان مطلوبی زندگی می کنند ضمن آنکه با رعایت استانداردهای بهداشتی و افزایش امید به زندگی براساس تحقیقات انجام شده سه چهارم بازنشستگان برای انجام فعالیت های مختلف از توان کافی برخوردارند.

تفاوت های بازنشستگی دولتی و خصوصی

از نظر بسیاری، شرایط بازنشستگی در بخش های دولتی راحت تر از بخش خصوصی است و همین تفاوت ها باعث امتیاز بخشیدن به دولتی ها نسبت به خصوصی ها شده است. در کشور حدود ۱۸ - ۱۹ صندوق بیمه ای داریم که شامل صندوق تامین اجتماعی، صندوق بازنشستگی کشوری، صندوق بازنشستگی نیروهای مسلح و صندوق بیمه اجتماعی کشاورزان، روستاییان و عشایر است که در مجموع تحت عنوان صندوق های عمومی ۹۶ درصد جامعه را تحت پوشش حمایت های بازنشستگی قرار می دهند و ۱۴ صندوق دیگر حدود ۴ درصد و تحت عنوان صندوق تخصصی مثل صندوق صدا و سیما، شهرداری و... است. عمده فعالیت هایی که در آن ۴ صندوق عمومی متمرکز است، اگر به طور دقیق اشاره کنیم ۷۵ درصد افراد واجد شرایط صندوق های بیمه بازنشستگی تحت پوشش سازمان تامین اجتماعی هستند و حدود ۱۱ درصد تحت پوشش صندوق بازنشستگی کشوری و مابقی تحت پوشش صندوق نیروهای مسلح و صندوق بیمه روستاییان و عشایر.

در یک تقسیم بندی دیگر می توانیم بگوییم آنهایی که مشمول قانون کار هستند و تحت عنوان کارگر مورد خطاب قرار می گیرند، اعم از آنها که به عنوان بخشی اعظم در بخش خصوصی فعالیت دارند یا در بخش دولتی یا نهادهای عمومی غیردولتی در واقع مشمول صندوق تامین اجتماعی هستند و آن بخش که تحت عنوان کارمندان مورد خطاب قرار می گیرند مثل معلمان، کارکنان وزارتخانه ها، مشمول صندوق بازنشستگی کشوری هستند.

اگر ما بخواهیم صندوق بازنشستگی و سازمان تامین اجتماعی را به لحاظ نرخ حق بیمه مقایسه کنیم در صندوق بازنشستگی کشوری افراد مشمول (کارکنان) ۹ درصد حقوق خود را به عنوان حق بیمه پرداخت می کنند و سهم کارفرمایی که توسط دستگاه های اجرایی پرداخت می شود، ۱۳ و نیم درصد است که در کل این رقم ۲۲ و نیم درصد می شود. در سازمان تامین اجتماعی اگر سهم درمان که به میزان ۷ درصد است، از مجموع نرخ کل حق بیمه کسر کنیم سهم کارگران و بیمه شدگان ۵ درصد و سهم کارفرمایی ۱۳ درصد و در مجموع ۱۸ درصد است.

مروری بر مطالعات انجام شده

الهیولا^{۱۱} (۱۹۷۶) توزیع درآمد برای ۶۶ کشور را مورد آزمون قرار داد. نتایج حاکی از آن بود که نابرابری نسبی در اغلب کشورهای توسعه نیافته به میزان قابل ملاحظه ای بیشتر از کشورهای توسعه یافته است. جری کرامول^{۱۲} (۱۹۷۷) با استفاده از داده های ۶۷ کشور به این نتیجه رسید که سهم ۲۰٪ از فقیرترین گروه توزیع درآمد در جریان توسعه اقتصادی تنزل می کند و افزایش سهم درآمدی طبقه متوسط به زیان هردو گروه فقیرترین و ثروتمندترین تامین می شود.

ایگنر و هینز^{۱۳} (۱۹۸۱) یک شاخص مرتبط با رفاه را معرفی کردند. به اعتقاد آن ها شاخص های سنتی مانند ضریب جینی و ضریب تغییرات فقط استنباط های آماری هستند که پراکندگی نسبی توزیع درآمد بدون قضاوت های ارزشی اندازه گیری می کنند. بنابراین وقتی قضاوت های رفاهی براساس آن ها انجام می گیرد، باید فرض های معینی درخصوص رابطه میان درآمد، توزیع آن و رفاه جامعه اعمال گردد.

اولین پژوهش در خصوص توزیع درآمد در ایران را اوشیما در سال (۱۹۷۰) انجام داد. نتایج این تحقیق حاکی از تمرکز شدید الگوی توزیع درآمد در ایران بود. همچنین پژوهش پسران^{۱۴} (۱۹۷۸) که با بررسی الگوی توزیع درآمد در ایران به این نتیجه دست یافت که توزیع درآمد طی دوره ۱۳۳۸-۱۳۵۳ بدتر شده و نابرابری در بین گروه های مختلف جامعه افزایش یافته است. محسن وفایی در سال ۱۳۷۵، با بررسی درآمد طی سال ۱۳۵۱-۱۳۷۰ به این نتیجه رسید که کاهش نابرابری درآمدی از الگوی یکنواختی پیروی نمی کند. در واقع نابرابری درآمد پیش از انقلاب با افزایش درآمد نفت افزایش و این نابرابری پس از انقلاب با کاهش درآمد کاهش یافت. نتایج پژوهش نیلی و فرح بخش (۱۳۷۷)، نشان داده است طی دهه ۵۰ همزمان با شوک نفتی، کشور ایران شاهد رشد اقتصادی و افزایش بی سابقه درآمد سرانه بوده است. ارسلان بد در سال ۱۳۸۳، برای تعیین روند تغییرات توزیع درآمد از روش آماری رگرسیون استفاده و محاسبات را با استفاده از نرم افزار اس پی اس^{۱۵} انجام داد. یافته های او، افت و خیزهایی را در میزان توزیع نابرابری درآمد نشان می دهد.

بانویی (۱۳۸۴) ضرایب فزاینده تولید و ضرایب درآمد خانوارها، برحسب درآمد کل و توزیع درآمد را در هفت بخش اصلی اقتصاد کشور، در قالب چهار ماتریس حسابداری اجتماعی محاسبه کرد. نتایج حاکی از آن بود که اتخاذ سیاست های توسعه و گسترش بخش های اقتصادی در سال های مورد بررسی، نابرابری توزیع درآمد خانوارها را در پی داشت. حسینی و نجفی (۱۳۸۸) با استفاده از شاخص های تایل، ضریب جینی و اتکینسون دریافتند که در سالهای ۱۳۶۳-۱۳۸۶ از نابرابری درآمد کاسته شده، گرچه این کاهش ناچیز بوده است.

¹¹ Alhuwala¹² Jerry Cromwell¹³ Aigner D. j. & Heins¹⁴ Pesaran, M.H.¹⁵ SPSS

روش شناسی

هدف از این پژوهش، به صورت کلی، بررسی درآمد کارگران تأمین اجتماعی در مقابل حساب های بازنشستگی خصوصی می باشد. به صورت دقیق تر، اهداف ذیل نیز در این مقاله مورد بررسی قرار می گیرند: بررسی وضعیت نابرابری و توزیع درآمد بازنشستگان تأمین اجتماعی و خصوصی، بررسی الگوی مصرفی و تعیین سهم هزینه های گروه های مختلف کالایی خانوارهای بازنشستگان تأمین اجتماعی و خصوصی و اندازه گیری اثرات رفاهی پرداخت های مستمری برای خانوارهای بازنشستگان تأمین اجتماعی و خصوصی.

برای دستیابی به این اهداف، در این پژوهش از شاخص رفاه اتکینسون استفاده شده است. به علت امکان دوگانگی در ساختار مصرفی خانوارهای بازنشستگان تأمین اجتماعی و خصوصی و آمارگیری مرکز آمار، در این مقاله جامعه مورد مطالعه (خانوارهای مستمری بگیر) به دو گروه خانوارهای بازنشستگان تأمین اجتماعی و خصوصی در استان تهران تقسیم می شوند. دوره زمانی مطالعه سال های ۱۳۹۰-۱۳۹۳ در نظر گرفته شده است.

روش ارزیابی تغییرات توزیع درآمد

شاخص نابرابری اتکینسون^{۱۶}

اتکینسون (۱۹۷۰) رفاه اجتماعی را به صورت حاصل جمع مطلوبیت های افراد تعریف نموده است و فرض می کند افراد دقیقاً دارای تابع مطلوبیت یکسان هستند. اتکینسون با این فروض تابع رفاه اجتماعی را شبه مقعر^{۱۷}، جمع پذیر جداشدنی^{۱۸} و متقارن^{۱۹} نسبت به درآمدهای افراد تعریف می کند. لازم به ذکر است که در شاخص اتکینسون، تابع رفاه برای همه ی افراد جامعه یکسان در نظر گرفته شده و علاوه بر آن رفاه جمعی جامعه برابر با مجموع رفاه (مطلوبیت) فردی آحاد جامعه است. بر این دو فرض، اشکالات و انتقادی نیز وارد شده است.

روش ارزیابی تغییرات رفاه

با توجه به اصول موضوعه مطرح شده در ارتباط با شاخص های اندازه گیری نابرابری و خصوصیات تابع رفاه اجتماعی اتکینسون، از این تابع برای ارزیابی تغییرات رفاهی استفاده خواهد شد.

در حالت کلی می توان یک تابع رفاه اجتماعی را به صورت زیر تصریح کرد:

¹⁶ Atkinson Inequality Index

¹⁷ quasi - concave

¹⁸ additive separable

¹⁹ symmetric

$$W = W(X, \theta) \quad \text{رابطه (۱)}$$

که در اینجا X کل درآمد است و θ بیانگر نحوه توزیع درآمد بین افراد جامعه است و به عنوان معیار نابرابری شناخته می شود. حال سیاستگذار اجتماعی بایستی با الگوهای سیاستی خود ترکی بهینه θ و X را به گونه ای تعیین نماید که تابع رفاه اجتماعی حداکثر شود. در رابطه (۱) اگر θ و X در طول زمان تغییر کنند، آن گاه کل تغییرات رفاه اجتماعی W در طی زمان به صورت زیر خواهد بود:

$$\frac{dw}{dt} = \frac{\partial w}{\partial x} \cdot \frac{dx}{dt} + \frac{\partial w}{\partial \theta} \cdot \frac{d\theta}{dt} \quad \text{رابطه (۲)}$$

همچنین در تابع رفاه اتکینسون رابطه (۳) برقرار است:

$$x = \mu (1 - I) \quad \text{رابطه (۳)}$$

متغیر X بیانگر وضعیت μ و متغیر $(1 - I)$ بیانگر وضعیت θ است لذا خواهیم داشت:

$$\frac{dx}{dt} = (1 - I) \cdot \frac{d\mu}{dt} - \mu \cdot \frac{dI}{dt} \quad \text{رابطه (۴)}$$

جز اول رابطه (۴)، بیانگر تغییرات درآمد و جز دوم بیانگر تغییرات نابرابری در جامعه است.

تجزیه و تحلیل داده ها

هزینه های سالانه اسمی و واقعی خانوارهای بازنشستگان خصوصی

بررسی آمار منتشرشده از سوی مرکز آمار ایران از هزینه خانوارهای بازنشستگان خصوصی هزینه خانوار با رشد قابل توجهی در حال طی سالهای ۱۳۹۰-۱۳۹۳ افزایش بوده است. در سال ۱۳۹۳ متوسط هزینه خانوارهای بازنشستگان خصوصی ۱۴۰ میلیون ریال بوده است که نسبت به سال ۱۳۹۰ حدود ۲/۵٪ رشد داشته و این میزان رشد نیز ناشی از افزایش هزینه های غیرخوراکی در بودجه خانوارهای بازنشستگان خصوصی طی دوره ۱۳۹۰-۱۳۹۲، هزینه های غیرخوراکی در ۰/۳٪ تنها افزایش یافته است.

جدول ۱. متوسط سرانه هزینه های خالص خانوارهای بازنشستگان خصوصی - قیمت جاری

سال	هزینه کل	رشد (%)	هزینه های خوراکی و دখانی	رشد (%)	هزینه های غیر خوراکی	رشد (%)
۱۳۹۰	۸۷۷۸۷۱۵۴	۱۷/۷	۲۰۴۰۴۵۵۱	۱۷/۷	۷۰۸۱۱۵۱۱	۱۸/۷
۱۳۹۱	۱۱۴۰۸۰۸۸۱	۲۴/۸	۲۷۲۱۱۸۱۴	۲۲/۷	۸۷۷۰۸۱۵۵	۲۵/۹
۱۳۹۲	۱۳۱۰۱۸۵۲۸	۲۷/۱	۳۲۸۷۸۱۱۷	۱۸/۸	۱۲۴۱۷۸۵۲۴	۲۸/۷
۱۳۹۳	۱۴۰۸۷۱۱۴۵	۲/۵	۳۴۷۸۱۲۲۵	۱۳/۸	۱۲۵۱۴۰۸۸۰	۰/۳

براساس سطح عمومی قیمت ها، تعیین کننده مقدار پولی است که خانوار باید برای تهیه سبد مصرفی خود بپردازد، افزایش سطح عمومی قیمت ها منجر به افزایش هزینه های خانوار خواهد شد. بنابراین به منظور از بین بردن اثرات تورمی و در نتیجه دست یابی به نتایج منطقی تر، بهتر است هزینه واقعی خانوارها که از حاصل تقسیم هزینه اسمی بر شاخص قیمت ها به دست می آید تحلیل و بررسی شود.

برای این منظور، از شاخص بهای کالاها و خدمات مصرفی خانوارهای بازنشستگان خصوصی برحسب گروه های کالاهای خوراکی و غیرخوراکی استفاده شده است. جدول (۲) متوسط هزینه های خالص سالانه یک خانوارهای بازنشستگان خصوصی را بر حسب قیمت های ثابت ارا ه می دهد. با توجه به ارقام محاسبه شده، هزینه خالص کل سالانه خانوار شهری در سال ۱۳۹۳ نسبت به سال قبل با ۱۳/۸٪ کاهش مواجه بوده است به گونه ای که از ۸۵۰۴۵۰۵ تومان به ۴۸۱۸۸۷۰ تومان کاهش یافته است.

این کاهش تقریباً معادل کاهش در هزینه های غیرخوراکی سالانه خانوار با توجه به ارزش های واقعی می باشد. به بیان دیگر خانوارهای بازنشستگان خصوصی به دلیل شرایط حاکم تورمی به منظور حفظ قدرت خرید خود برای هزینه های خوراکی که عمدتاً نیز ضروری هستند، از مخارج هزینه های غیرخوراکی خود کاسته اند.

جدول ۲. متوسط سرانه هزینه های خالص خانوارهای بازنشستگان خصوصی - قیمت ثابت

سال	هزینه کل	رشد (%)	هزینه های خوراکی و دخانی	رشد (%)	هزینه های غیر خوراکی	رشد (%)
۱۳۹۰	۴۰۷۸۰۵۰	-۵/۱	۱۱۷۸۲۷۰	-۸	۵۲۱۱۷۷۰	۲/۴
۱۳۹۱	۴۷۷۷۱۱۰	۱۴/۷	۱۲۲۲۴۴۰	۰/۷	۵۷۷۱۴۴۰	۱۴/۴
۱۳۹۲	۵۸۵۰۴۵۰	۱۵/۴	۱۳۵۸۲۷۰	۸/۹	۴۱۱۷۷۵۰	۱۶/۱
۱۳۹۳	۴۸۱۸۸۷۰	-۱۳/۸	۱۳۳۴۵۱۰	۰/۹	۵۷۲۱۰۴۰	-۱۵/۴

سهم هزینه های خوراکی و غیر خوراکی از کل هزینه خانوارهای بازنشستگان خصوصی

طی سال های ۱۳۹۰-۱۳۹۳ سهم هزینه های خوراکی در سبد هزینه سالانه خانوارهای بازنشستگان خصوصی مرتباً در حال کاهش و سهم هزینه های خوراکی در حال افزایش بوده است. این روند در سال ۱۳۹۳ افزایش یافته است و ترکیب هزینه های خوراکی و غیر خوراکی به ارقام سال ۱۳۹۰ برگشته است. به عبارت دیگر سهم هزینه های خوراکی در بودجه خانوارهای بازنشستگان خصوصی در سال نسبت به سال ۱۳۹۳ با ۱۰/۷٪ رشد مواجه بوده است که به همین میزان سهم هزینه های غیر خوراکی رشد منفی داشته است. به نظر می رسد، افزایش درآمد ایجاد شده در سال ۱۳۹۳ عمدتاً صرف افزایش سهم هزینه های خوراکی و دখانی شده است.

جدول ۳. سهم هزینه های خوراکی و غیر خوراکی از کل هزینه های خانوارهای بازنشستگان خصوصی

سال	هزینه های خوراکی و دخانی	هزینه های غیر خوراکی
۱۳۹۰	۲۲/۹	۷۶/۵
۱۳۹۱	۲۰/۸	۷۸/۳
۱۳۹۲	۲۱/۶	۷۹
۱۳۹۳	۲۴/۷	۷۷/۱

هزینه های سالانه اسمی و واقعی درآمد کارگران تأمین اجتماعی

موضوع هزینه و درآمد کارگران تأمین اجتماعی، به دلیل تأثیرگذاری مستقیم بر شرایط معیشتی خانوار و کیفیت زندگی از اهمیت فراوانی برخوردار می باشد. جدول (۴) متوسط هزینه های خالص سالانه یک کارگر تأمین اجتماعی را طی سالهای ۱۳۹۰-۱۳۹۳ به تفکیک هزینه های خوراکی و غیر خوراکی ارائه می دهد. طی سال های فوق نزدیک به ۳۲ تا ۳۶٪ از کل هزینه های خانوار کارگر تأمین اجتماعی را به قیمت جاری، هزینه های خوراکی تشکیل می دهد. همچنین کل هزینه ها در سال ۱۳۹۳ به میزان ۱۰/۸٪ رشد یافته است.

جدول ۴. سرانه هزینه های خالص سالانه خانوار کارگر تأمین اجتماعی - قیمت جاری

سال	هزینه کل	رشد (%)	هزینه های خوراکی و دخانی	رشد (%)	هزینه های غیر خوراکی	رشد (%)
۱۳۹۰	۴۱۱۱۱۴۸۰	۸/۵	۲۰۴۴۲۸۱۰	۱۸/۲	۴۱۷۵۱۸۷۰	۲/۸
۱۳۹۱	۸۱۵۸۵۸۵۸	۲۷/۷	۲۸۸۲۱۱۸۵	۱۶/۴	۴۲۸۵۵۸۸۸	۳۵/۸
۱۳۹۲	۸۷۸۸۰۵۴۰	۲۸/۷	۲۸۲۷۷۱۸۸	۳۹/۸	۵۶۵۷۷۴۷۸	۲۲/۸
۱۳۹۳	۱۰۷۲۸۸۲۴۰	۱۰/۸	۳۸۴۵۵۷۸۷	۱۴/۱	۸۰۱۷۷۸۸۲	۱۰/۱

همانند خانوارهای بازنشستگان خصوصی، به منظور بررسی الگوی مصرف واقعی خانوار کارگر تأمین اجتماعی و پرهیز از برداشت های نابه جایی که روند ظاهری هزینه به وجود می آورد، با استفاده از قیمت های واقعی، اثرات تورمی از هزینه ها خارج شده است. برای این منظور از شاخص بهای کالاها و خدمات مصرفی خانوار کارگر تأمین اجتماعی به تفکیک کالاهای خوراکی و غیرخوراکی استفاده شده است. با توجه به هزینه های واقعی ارا ئه شده در جدول (۵) متوسط هزینه کل یک خانوار کارگر تأمین اجتماعی در سال ۱۳۹۳ نسبت به سال ۱۳۹۰ معادل ۱۸٪ کاهش یافته است. در این سال هزینه های خوراکی به میزان ۲۹٪ و هزینه های غیر خوراکی نیز با ۱۱٪ کاهش مواجه بوده اند. به نظر میرسد شرایط تورمی موجود اثرات نامطلوبتری بر قدرت خانوار کارگر تأمین اجتماعی به جای گذاشته است.

جدول ۵. سرانه هزینه های خالص سالانه خانوار کارگر تأمین اجتماعی - به قیمت ثابت

سال	هزینه کل	رشد (٪)	هزینه های خوراکی و دখانی	رشد (٪)	هزینه های غیر خوراکی	رشد (٪)
۱۳۹۰	۱۷۱۷۷۵۰	-۲۵/۴	۵۷۸۸۱۰	-۲۴/۸	۱۷۷۲۸۴۰	-۸/۵
۱۳۹۱	۲۲۲۴۱۷۰	۱۸/۲	۶۵۱۱۴۰	۴/۸	۲۳۷۷۴۱۰	۲۱/۱
۱۳۹۲	۲۵۰۷۷۵۰	۷/۲	۶۷۸۵۵۰	۹۰/۱	۲۲۸۱۱۴۰	۷/۸
۱۳۹۳	۱۷۲۱۱۵۰	-۱۸/۱	۴۹۵۰۸۰	-۲۸/۸	۲۴۰۰۱۱۰	-۱۰/۸

سهم هزینه های خوراکی و غیرخوراکی از کل هزینه خانوار کارگر تأمین اجتماعی استان

نگاهی به سبد هزینه خانوار کارگر تأمین اجتماعی نشان می دهد، خانوار کارگر تأمین اجتماعی سهم بیشتری از مخارج خود را بروی گروه های کالای خوراکی انجام می دهند و این گروه سهم بیشتری در هزینه آنها نسبت به خانوارهای بازنشستگان خصوصی دارد.

جدول ۶. سهم هزینه های خوراکی و غیر خوراکی از کل هزینه های خانوار کارگر تأمین اجتماعی

سال	هزینه های خوراکی و دخانی	هزینه های غیر خوراکی
۱۳۹۰	۳۳/۲	۶۶/۲
۱۳۹۱	۲۹	۶۷/۱
۱۳۹۲	۳۲	۶۴/۹
۱۳۹۳	۳۴/۲	۶۳/۳

براساس محاسبات مندرج در جدول (۶)، در سال ۱۳۹۳ معادل ۳۴٪ از هزینه خانوار کارگر تأمین اجتماعی به هزینه های خوراکی و دখانی تعلق گرفته و این در حالی است که میانگین هزینه خوراکی و دخانی خانوارهای بازنشستگان خصوصی طی سالهای ۱۳۹۰-۱۳۹۳ معادل ۲۳٪ بوده است.

شاخص نابرابری اتکینسون

در شاخص اتکینسون، هرچه که ϵ (پارامتر نابرابری گریزی) افزایش یابد، وزن بیشتری به انتقال درآمد گروه های پایین تر توزیع و وزن کم تری به انتقال درآمد به گروه های بالاتر داده می شود. ϵ در واقع میزان اهمیتی است که جامعه به برابری توزیع درآمد در جامعه می دهد و به بیان دیگر بالابودن پارامتر نابرابری گریزی دلالت بر آن دارد که جامعه حاضر برای میزان معین کاهش نابرابری به مقدار از درآمد خود را از دست بدهد.

اطلاع از این موضوع برای سیاست گذاران بخش عمومی از جنبه توزیع درآمد نیز بسیار مهم است. نتایج حاصل از محاسبه شاخص نابرابری اتکینسون طی دوره ۱۳۹۰-۱۳۹۳ در خانوارهای بازنشستگان خصوصی و کارگر تأمین اجتماعی در جدول (۷) ارائه شده است.

جدول ۷. شاخص نابرابری اتکینسون در خانوارهای بازنشستگان خصوصی و کارگر تأمین اجتماعی

سال	خانوارهای بازنشستگان خصوصی		خانوار کارگر تأمین اجتماعی	
	$\epsilon = 1$	$\epsilon = 2$	$\epsilon = 1$	$\epsilon = 2$
۱۳۹۰	۰/۲۳۵	۰/۴۰۳	۰/۲۳۷	۰/۴۰۶
۱۳۹۱	۰/۲۳۷	۰/۴۰۷	۰/۲۴۱	۰/۴۱۵
۱۳۹۲	۰/۲۳۱	۰/۳۹۳	۰/۲۳۶	۰/۳۹۲
۱۳۹۳	۰/۱۹۲	۰/۳۳۱	۰/۱۹۴	۰/۳۳۴

با توجه به جدول (۷)، مقادیر این شاخص به ازای پارامتر نابرابری گریزی ۱ و ۲ برای ۳ سال پایانی دوره ی در هر دو جامعه بازنشستگان خصوصی و کارگر تأمین اجتماعی نزولی بوده است. همچنین ملاحظه می شود شاخص نابرابری اتکینسون در خانوار کارگر تأمین اجتماعی بیشتر از جوامع بازنشستگان خصوصی می باشد. نکته مهم و قابل استخراج از جدول (۷) این است که با افزایش پارامتر نابرابری گریزی، مقدار شاخص نابرابری افزایش می -یابد. به بیان دیگر، هر چه که اهمیت بیشتری به افراد کم درآمد داده شود، برای کاهش نابرابری نیاز به انتقال بیشتر درآمد از گروه های ثروتمند به گروه های کم درآمد احساس می شود.

به بیان دیگر، با پارامتر نابرابری گریزی ۱، مقدار شاخص نابرابری اتکینسون برابر ۰/۱۹ بوده و بدین معناست که به منظور توزیع متوازن درآمد در جوامع بازنشستگان خصوصی ۰/۱۹درآمد جامعه بایستی در این خصوص منتقل شود. با تاکید بر گروه های کم درآمد و به عنوان مثال با افزایش پارامتر نابرابری گریزی به ۲، این شاخص به ۰/۳۳۱ افزایش می یابد.

نتیجه گیری

روند رو به رشد سالمندی در جمعیت ایران و افزایش تصاعدی تعداد مستمری بگیران و بازنشستگان، صندوق های بازنشستگی را با چالش جدی مواجه نموده و نگرانی های اساسی را نه تنها برای صندوق ها، بلکه برای اعضای آنها که امنیت اقتصادی و آرامش خاطرشان در دوره سالمندی وابسته به عملکرد درست صندوق ها و ایفای صحیح تعهداتشان بوده، ایجاد کرده است. مقوله بازنشستگی و سیاست های اقتصادی و اجتماعی جوامع گوناگون در ابعاد مختلف، شرایط بازنشستگی، حقوق بازنشستگی و وضعیت بازنشستگان ایران نیز مباحث قابل توجهی است که در بررسی مسأله توزیع درآمد بازنشستگان تامین اجتماعی و خصوصی می بایست مورد توجه قرار گیرد.

اگرچه به دلیل آنکه غالب مشترکین صندوق بازنشستگی کشوری کارکنان دولت هستند و تقریباً حسب ضوابط مشخص و هماهنگی حقوق و مزایا دریافت می نمایند و مشخصات جمعیتی آنها حاکی از پائین بودن میزان نابرابری مستمری پرداختی به آنها است، با این حال در این مقاله به بررسی این موضوع پرداخته شده و مستند به آمارهای منتشره با تحلیل وضعیت توزیع مستمری ها در سالهای اخیر، جایگاه اقتصادی مستمری بگیران صندوق بازنشستگی کشوری (به لحاظ درآمد) در کشور نیز مورد توجه قرار گرفته است که نتایج آن کماکان نشانگر توجه ویژه ای است که بایستی در این خصوص بدان پرداخته شود.

در این مقاله سعی شده است به این سوال که توزیع درآمد، بودجه خانوارهای بازنشسته بیمه تامین اجتماعی و خصوصی قبل طی دوره ۱۳۹۰-۱۳۹۳ به چه صورت بوده است، پاسخ داده شود. از این رو، ابتدا وضعیت بودجه، روند سهم هزینه ها و تغییرات آنها برای خانوارهای بازنشسته بیمه تامین اجتماعی و خصوصی استان تهران به تفکیک اقلام خوراکی، دکانی و غیرخوراکی طی دوره ۱۳۹۰-۱۳۹۳ با استفاده از داده های خام مورد بررسی قرار گرفت.

خلاصه نتایج به شرح زیر می باشد:

- ۱- هزینه های کل اسمی خانوارهای بازنشسته بیمه تامین اجتماعی و خصوصی به تفکیک خوراکی و غیرخوراکی طی دوره ۱۳۹۰-۱۳۹۳ به دلیل رشد شاخص قیمت ها و تورم، افزایش قابل ملاحظه ای داشته اما هزینه های واقعی خانوارها که نمادی از قدرت خرید خانوارها می باشد تغییرات ناچیز داشته و در برخی موارد کاهش داشته است.

- ۲- در جوامع بازنشستگان بیمه تامین اجتماعی و خصوصی، سهم هزینه های خوراکی و دখانی در بودجه خانوار کمتر از هزینه غیرخوراکی است و این موضوع عمدتاً به دلیل آن است که خانوارها قسمت بیشتری از هزینه های خود را بر روی کالاهای با دوام و سرمایه ای مانند مسکن و خدماتی نظیر بهداشت و درمان و حمل و نقل و ارتباطات انجام می دهند.
- ۳- در جوامع بازنشسته بیمه تامین اجتماعی سهم هزینه های انجام شده بر روی گروه کالاهای خوراکی و دخانی بیشتر از جوامع بازنشسته بیمه خصوصی است و این موضوع عمدتاً با الگوی توسعه این جوامع بازنشسته بیمه خصوصی در ارتباط می باشد که با افزایش سطح درآمد خانوارها از سهم کالاهای خوراکی و دخانی در بودجه آنها کاسته می شود.
- ۴- شاخص نابرابری اتکینسون طی دوره ۱۳۹۰-۱۳۹۳ در هر دو جامعه، خانوارهای بازنشسته بیمه تامین اجتماعی و خصوصی نزولی بوده است. همچنین ملاحظه می شود، شاخص نابرابری اتکینسون در جامعه بازنشسته بیمه تامین اجتماعی بیشتر از جوامع بازنشسته بیمه خصوصی می باشد.

پیشنهادهات

با توجه به نتایج پژوهش حاضر، پیشنهادهات زیر مطرح می گردد:

با توجه به اینکه سهم عمدهای از هزینه خانوارهای بازنشستگان مربوط به گروه مسکن، حمل و نقل، ارتباطات و بهداشت و درمان است، پیشنهاد می شود به منظور بهره مندی بیشتر اقشار آسیب پذیر در این بخش ها، شیوه پرداخت درآمد و ارایه خدمات هدفمندتر شود.

همچنین، رفاه خانوارهای بازنشستگان متأثر از دو عامل توزیع درآمد و درآمد واقعی آنها می باشد، سیاست های اقتصادی به گونه ای طراحی و اجرا شود که باعث بهبود و پیشرفت در هر دو عامل مذکور باشد. به بیان دیگر تنها به یک وجه از رفاه اجتماعی تاکید نشود.

به بیان دیگر، اگر سیاست گذار بخواهد برنامه توزیع درآمد بازنشستگان با دقت و هدفمندی بیشتر یعنی تاکید بر گروه های کم درآمد اجرا شود، بایستی انتقال درآمد بیشتری از گروه های پردرآمد به نفع کم درآمد باشد. این مساله برای خانوار کارگر تأمین اجتماعی نیز برقرار است و به نظر می رسد در خانوار کارگر تأمین اجتماعی این مساله حتی در اولویت بیشتری هم قرار داشته باشد.

در این پژوهش رفتار بازنشستگان از دیدگاه سیستم های تجربی تقاضا و محاسبه کشش های قیمتی، متقاطع و درآمدی آنها مورد توجه قرار نگرفته است و به نظر می رسد در سیاست گذاری ها توجه ویژه به کشش های مذکور به منظور ارزیابی دقیق تر تغییرات رفاه خانوارهای بازنشسته مد نظر قرار گیرد.

منابع

- اسکندری، حمید؛ پیرایش شیرازی نژاد، حسین؛ باطبی، سولماز (۱۳۹۴)، مطالعه سازوکار صندوق های بازنشستگی اختیاری، مدیریت تحقیق و توسعه بورس اوراق بهادار تهران، ویرایش اول
- جلیلی، طیبه (۱۳۸۷)، طرح های بازنشستگی خصوصی طبقه بندی OECD، واحد تحقیقات و مطالعات بیمه ای صندوق بازنشستگی کشوری
- تبریزی، مجتبی (۱۳۹۱)، ضریب جینی و شاخص پیشرفت (PI) مستمری بگیران سازمان تامین اجتماعی در سال ۱۳۹۰، دفتر آمار و محاسبات اقتصادی و اجتماعی
- غفاری، شیرین (۱۳۸۴)، بررسی وضعیت اشتغال بازنشستگان وعوامل موثر بر آن (در صندوق بازنشستگی کشوری)، واحد تحقیقات و مطالعات بیمه ای صندوق بازنشستگی کشوری
- قاسمی، مجتبی (۱۳۸۸)، ضریب جینی مستمری های پرداختی صندوق بازنشستگی کشوری و جایگاه اقتصادی مستمری بگیران آن در کشور طی سال های ۸۷-۱۳۸۱، واحد تحقیقات و مطالعات بیمه ای صندوق بازنشستگی کشوری
- مدرسی عالم، زهره؛ داودی، آزاده (۱۳۹۰)، نگاهی به روش های اصلاح نظام بازنشستگی و چارچوب کلی اصلاح آن در کشور، ماهنامه بررسی مسائل و سیاستهای اقتصادی معاونت امور اقتصادی وزارت امور اقتصادی و دارائی، شماره ۱۲
- An Chen (2011) A risk-based model for the valuation of pension insurance, Insurance: Mathematics and Economics 49 , pp. 401–409
- Cheng Wana,*, Ljudmila Bertschi (2015) Swiss coherent mortality model as a basis for developing longevity de-risking solutions for Swiss pension funds: A practical approach, Insurance: Mathematics and Economics 63 ,pp. 66–75
- Chung-Gee Lin, Wei-Ning Yang, Shu-Chuan Chen (2014) Analyses of retirement benefits with options, Economic Modelling 36 , pp.130–135
- Francesco Menoncin (2005) Cyclical risk exposure of pension funds: A theoretical framework, Insurance: Mathematics and Economics 36, pp.469–484
- Haixiang Yao, Yongzeng Lai, Qinghua Maa, Minjie Jian (2014) Asset allocation for a DC pension fund with stochastic income and mortality risk: A multi-period mean–variance framework, Insurance: Mathematics and Economics 54 ,pp. 84–92
- Haixiang Yao, Zhou Yang , Ping Chen (2013) Markowitz’s mean–variance defined contribution pension fund management under inflation: A continuous-time model, Insurance: Mathematics and Economics 53 ,pp. 851–863

Helmuth Cremer, Jean-Marie Lozachmeur, Pierre Pestieau (2009) Use and misuse of unemployment benefits for early retirement, *European Journal of Political Economy* 25 , pp.174–185

Jack Noone, Kate O'Loughlin, Hal Kendig (2013) Australian baby boomers retiring 'early': Understanding the benefits of retirement preparation for involuntary and voluntary retirees, *Journal of Aging Studies* 27, pp. 207–217

Javed Ahmed , BradM. Barber, Terrance Odean (2016) Made poorer by choice: Worker outcomes in social security vs. private retirement accounts, *Journal of Banking and Finance* , pp. 1–12

Jan Molek (2014), Development of the state-contributory supplementary pension insurance in the Czech Republic, Published by Elsevier, pp. 77-86

Mindaugas Strumskis, Arturas Balkevičius (2016), Pension fund participants and fund managing company shareholder relations in Lithuania second pillar pension funds, *Intellectual Economics* 10, pp.1–12

Marloes Lammers , HansBloemen, StefanHochguertel,(2013), Job search requirements for older unemployed:Transitions to employment,early retirement disability benefits, *European EconomicReview*58, pp. 31–57

M. Shahid Ebrahim, Ike Mathur, Rhys ap Gwilym (2014) Integrating corporate ownership and pension fund structures: A general equilibrium approach, *Journal of Banking & Finance*

Nadia Sabitova, Sofia Kulakova , Irina Sharafutdinova (2015),Non-State Pension Funds in the Retirement Insurance System of the Russian Federation: Trends and Prospects, *Procedia Economics and Finance* 27 , pp. 224 – 229

Ricardo Josa-Fombellida, Juan Pablo Rincón-Zapatero (2004) Optimal risk management in defined benefit stochastic pension funds, *Insurance: Mathematics and Economics* 34 , pp. 489–503

Zhang Qi-wen, Li Hui-fang, and Gao Li-na (2012) Study on Improving Development Strategies of New Rural Social Pension Insurance System in Heilongjiang Province, *Journal of Northeast Agricultural University (English Edition)*, Vol. 19 No. 4 ,pp. 83-88